

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Minister d.d. 10 oktober 2017 over het rapport van de Inspectie van het Onderwijs (hierna: Inspectie) inzake een incidenteel onderzoek bij de IUE¹ (Kamerstuk 34 775 VIII, nr. 10).

De fungerend voorzitter van de commissie,
Van Tellegen

De adjunct-griffier van de commissie,
Bosnjakovic

¹ IUE: Islamitische Universiteit Europa.

Inhoud	blz.
I Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
– Algemeen	2
– Aanbiedingsbrief inzake Inspectierapport IEU	3
– Inspectierapport IUE	4
Samenvatting	4
1. De Organisatie	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 De inrichting van de organisatie	4
1.3 Tijdlijn	5
2. Financiële continuïteit	5
2.1 Compleetheid jaarrekeningen	5
2.2 Financiële continuïteit	6
2.3 Kwaliteit van de jaarrekeningen	6
2.4 Conclusie: financiële continuïteit is onzeker	6
3. Bestuurlijke continuïteit	6
3.1 Bestendig bestuur	6
3.2 Gevolgen voor het onderwijs	7
4. Eindconclusie	7
II Reactie Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	7

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben met ontsteltenis kennisgenomen van het inspectierapport over de IUE. Deze instelling voldoet op geen enkele wijze aan de basale wettelijke eisen van bestuurlijke en financiële continuïteit. De leden vinden het onbegrijpelijk en ongewenst dat de IUE onder deze omstandigheden nog mag opereren als instelling van hoger onderwijs. Kan de Minister uitleggen waarom de bevindingen van de Inspectie haar, dan wel haar voorganger weliswaar «ernstige zorgen baren», maar zij geen gebruik maakt van haar bevoegdheden ex art. 6.10 WHW² en de bevoegdheid om graden te verlenen intrekt? Overweegt de Minister een andere koers ten opzichte van haar voorgangster door wél in te grijpen? Wat zijn de escalatiemaatregelen die Minister en Inspectie nemen, en in welke volgorde, zo vragen deze leden.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister met als bijlage het Inspectierapport naar de bevindingen van de IUE. Deze leden hebben nog wel een aantal vragen.

De leden van de D66-fractie hebben met zorg kennisgenomen van het Inspectierapport over de IUE en willen de Minister een aantal vragen voorleggen.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het Inspectierapport over de IUE. Deze leden zijn bezorgd over de bevindingen van de Inspectie en hebben nog een aantal vragen.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister over het Inspectierapport IUE. Zij hebben daarover nog enkele vragen en opmerkingen. De leden vinden de door de Inspectie geconstateerde tekortkomingen bij de IUE betreurenswaardig. Zij hebben sterke twijfel of de IUE haar accreditatie zou moeten behouden.

² WHW: Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

Aanbiedingsbrief inzake Inspectierapport IUE

De leden van de VVD-fractie merken op dat de situatie des te meer klemmt omdat de IUE ook begonnen is aan een bachelorprogramma, waarmee studenten zich voor lange tijd verbinden aan de instelling, in de verwachting daarmee een diploma te behalen. Bovendien merkt de Minister terloops in haar begeleidende brief op dat ook de kwaliteit van het «primaire proces» dit collegejaar ter discussie staat. De leden willen weten of het onderzoek daarnaar inmiddels is afgerond, wat de uitkomsten zijn en welke consequenties de Minister daaraan verbindt. Voorts vragen de genoemde leden of de Minister kan ingaan op de vraag waarom de IUE blijkbaar nog steeds de naam «Nederlandse Universiteit» voert, terwijl ze hiertoe niet bevoegd is. Denk bijvoorbeeld aan het citaat op haar website: «*De Islamic University of Applied Sciences Europe (IUE) is een Nederlandse Universiteit met een Islamitische grondslag.*» Op welke termijn gaat de Minister hieraan een einde maken, zo vragen de leden van de genoemde fractie.

De leden van de CDA-fractie lezen in de bovengenoemde brief dat de Minister melding maakt van recente signalen dat er problemen zouden zijn bij de start van het collegejaar 2017/2018. Deze leden vragen of deze signalen zodanig zijn dat de Inspectie en de NVAO³ dit signaal gezamenlijk oppakken en wat de stand van zaken is op dit moment. Verder vragen deze leden, gezien de optelsom van de geconstateerde tekortkomingen, als er in dit geval vooralsnog geen reden is tot ingrijpen, wanneer dan wel? Deze leden willen graag van de Minister weten wanneer de Minister wel maatregelen gaat treffen, van welke situatie moet dan sprake zijn. Graag ontvangen deze leden een nadere toelichting. Volgens de leden geeft het Inspectierapport een helder beeld van institutionele wanorde. Is dit ook de opvatting van de Minister? Is het uitblijven van maatregelen tegen de IUE alleen ingegeven door het enkele feit dat in juni 2017 een nieuw bestuur is aangetreden? Of zijn er andere redenen waarom de Minister (nog) geen maatregelen treft? De leden vragen de Minister in haar antwoord de vaststelling van de Inspectie in haar rapport mee te nemen dat de solvabiliteit van de IUE in 2014 en volgende jaren zeer laag was waardoor de IUE nauwelijks financiële buffers had om tegenslagen op te vangen en de overige zorgpunten die de Inspectie noemt in haar rapport⁴. Dat er verder onvoldoende toezicht is gehouden op het financiële beleid van de IUE en dat de Inspectie betwijfelt of de randvoorwaarden aanwezig zijn waarbij de Minister voldoende kan worden geïnformeerd⁵. En dan tot slot de Inspectie concludeert dat in de onderzochte periode van eind 2016 tot eind juni 2017 de bestuurlijke continuïteit bij de IUE niet op orde was. De leden vragen voorts aan de Minister wat zij vindt van de constatering van de Inspectie dat één van de verdachte bestuursleden (persoon A) nog steeds lid is van het CvB⁶ van de IUE en zijn functie nog steeds uitvoert. Deze leden vragen de Minister of zij of haar voorganger ook gesproken heeft met het CvB waarom deze persoon nog steeds in functie is en wat de reden is dat deze persoon, hangende het onderzoek, niet tijdelijk uit zijn functie is ontheven. Graag ontvangen deze leden een toelichting.

De leden van de D66-fractie vragen de Minister waarom wordt gekozen om pas als het verscherpt toezicht daartoe aanleiding geeft, in te grijpen bij de IUE. Kan de Minister toelichten hoe zij tot dit besluit is gekomen, zo vragen deze leden.

³ NVAO: Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie.

⁴ Inspectierapport IUE, pagina's 13 en 15.

⁵ Inspectierapport IUE, pagina 21.

⁶ CvB: College van Bestuur.

De leden van de GroenLinks-fractie merken op dat de Inspectie na vaststelling van het rapport het ernstige signaal heeft ontvangen dat bij de IUE geen sprake is van een goede start van het primaire proces in het collegejaar 2017–2018. De Inspectie zal in nauwe samenwerking met de NVAO dit signaal onderzoeken. De leden vragen of de Minister nader in kan gaan op wat dit signaal behelst. Kan de Minister aangeven of en wanneer zij de Kamer over de uitkomst van dit signaal informeert, zo vragen zij.

De leden van de SP-fractie merken op dat op 4 oktober 2016 de wet Bescherming namen en graden hoger onderwijs⁷ is aangenomen, die als doel had het tegengaan van misleiding van studenten en werknemers en het borgen van het Nederlands hoger onderwijs. Mag de IUE zich wel universiteit noemen nu deze wet is aangenomen? Kan de Minister haar antwoord toelichten, zo vragen de leden.

Inspectierapport IUE

Samenvatting

De leden van de CDA-fractie lezen dat het bestuur van de IUE drie zienswijzen heeft ingediend op het conceptrapport, maar dat deze niet tot wijzigingen hebben geleid. Deze leden vragen de Minister op welke punten deze zienswijzen betrekking hadden die door het bestuur van de IUE zijn ingediend. Kan de Minister verder nog iets aangeven over de inhoud van deze zienswijzen, zo vragen deze leden.

1. De Organisatie

1.1 Aanleiding

De leden van de D66-fractie lezen dat in 2015 de masteropleiding van de IUE toestemming heeft verkregen om graden uit te delen. Nu blijkt dat er in de jaarrekeningen tot en met 2014 geen sluitend verband tussen de balans en de staat van baten en lasten is. Hoe kan dan toch accreditatie zijn verleend, zo vragen de leden.

1.2 De inrichting van de organisatie

De leden van de VVD-fractie lezen in het rapport dat de IUE een nieuwe bacheloropleiding heeft voorgelegd aan de NVAO. De onderwijsinstelling weet nog niet of de ontwikkelingen van 2016 van invloed zullen zijn op de inschrijving van studenten bij deze opleiding. Weet de Minister dit al wel? Neemt de NVAO de huidige financiële en bestuurlijke situatie ook mee in haar beoordeling op de aanvraag, zo vragen zij.

De leden van de CDA-fractie lezen dat de NVAO nog geen besluit heeft genomen op het door de IUE ingediende verzoek een geaccrediteerde bacheloropleiding aan te bieden. Wat is de reden dat de NVAO nog geen besluit heeft genomen? Kan de Minister aangeven of zij het onder de huidige omstandigheden aannemelijk vindt dat de IUE op goede wijze een bacheloropleiding kan aanbieden gezien de bestuurlijke situatie en precare financiële situatie? Deze leden vragen de Minister tevens in haar beantwoording de conclusie van de Inspectie mee te nemen dat het huidige onderwijs doorgang heeft gevonden, maar dat studenten zich benadeeld voelen. Het is immers de vraag in hoeverre deze studenten de opleiding, binnen de geldende studieduur, kunnen afmaken. Deze leden vragen de Minister hoe zij het actuele risico voor studenten aan de IUE beoordeelt? Wat is het actuele aantal ingeschreven studenten, zo vragen deze leden.

⁷ Stb. 2017, 97.

De leden van de D66-fractie vragen de Minister waarom de marge voor het stichtingsbestuur zo groot is (twee tot 11 leden), en vragen voorts hoe de Minister het maximale aantal van 11 leden ziet in verhouding tot een studentenpopulatie op de IUE van circa 33 studenten, wat dus één op drie is, en wanneer de gehele organisatie van de stichting wordt meegenomen mogelijk twee op drie is.

Hoe kijkt de Minister aan tegen de wijziging van de statuten begin 2015 waardoor het mogelijk is geworden voor leden van het stichtingsbestuur om ook lid zijn van het CvB, terwijl ditzelfde stichtingsbestuur tevens de verantwoordelijkheid draagt voor het benoemen en schorsen van het CvB, zo vragen de leden. Ook vragen deze leden in hoeverre de Minister denkt dat op deze manier tot eerlijke besluitvorming over bijvoorbeeld schorsing van leden van het CvB gekomen kan worden.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen hoe de accreditatie van de masteropleiding Islamitisch Geestelijk Verzorger is gegaan. Zijn hier onderwijsinhoudelijke punten van zorg naar voren gekomen? Kan de Minister toelichten hoe het staat met de besluitvorming rondom de accreditatie van de bacheloropleiding, zo vragen deze leden.

De leden van de SP-fractie merken op dat op de website van de IUE staat dat de islamitische universiteit een hbo-masteropleiding aanbiedt die in 2015 geaccrediteerd is door de NVAO en dat de IUE een hbo-bacheloropleiding aanbiedt waarvan de NVAO een positief advies heeft verleend ter accreditatie van deze opleiding. In het rapport is te lezen dat de IUE voor deze bacheloropleiding in 2016 een toets nieuwe opleiding heeft ingediend bij de NVAO, waarover nog geen besluit is genomen door de NVAO. Is de Minister het met de leden eens dat informatie op de website van de IUE misleidend is voor studenten en werknemers, aangezien de hbo-bacheloropleiding nog niet geaccrediteerd is, zo vragen zij.

1.3 Tijdlijn

De leden van de CDA-fractie lezen dat ook de FIOD⁸ een onderzoek is gestart naar fraude waarvan in juni van dit jaar de uitkomsten nog niet bekend waren. Zijn deze uitkomsten inmiddels wel bekend? Zo nee, wanneer kunnen we de resultaten tegemoet zien? Indien de uitkomsten wel bekend zijn, geeft dit nog aanleiding tot het nemen van verdere maatregelen, zo vragen deze leden.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen of de Minister weet wanneer het FIOD-onderzoek is afgerond. Kan de uitkomst van het genoemde onderzoek invloed hebben op besluitvorming van de Minister over verscherpt toezicht en andere mogelijke maatregelen, zo vragen deze leden.

2. Financiële continuïteit

2.1 Compleetheid jaarrekeningen

De leden van de D66-fractie merken op dat de inspecteurs over de jaarrekening van 2014 rapporteren dat positieve resultaten niet of soms maar ten dele aan het eigen vermogen worden toegevoegd, en dat het onduidelijk is waar het resultaat van € 39.398 gebleven is. Kan de Minister hier nadere toelichting over geven, zo vragen de leden. Voorts vragen zij of dit destijds is meegenomen in de beoordeling voor de accreditatie van de masteropleiding van de IUE. Zo ja, waarom is toen besloten tot het verlenen van toestemming, terwijl de jaarrekening niet op orde was?

⁸ FIOD: Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst.

De leden vragen of de Minister ervan op de hoogte was, dat de jaarrekeningen van 2011 tot met 2014 niet door een accountant zijn gecontroleerd noch dat er een controleverklaring is afgegeven, en dat enkel een samenstellingsverklaring werd afgegeven terwijl deze minder zekerheid biedt dat een jaarrekening juist en volledig is, en bovendien ook nog afgegeven werd door een administratiekantoor dat niet staat ingeschreven bij de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants, op het moment dat toestemming werd verleend voor accreditatie. Zo nee, is de Minister van mening dat de correctheid van de jaarrekeningen meegenomen zou moeten worden wanneer wordt besloten over toestemming tot het verlenen van graden? Daarnaast vragen de bovengenoemde leden of de Minister in het algemeen actief controleert op indiening en de correctheid van jaarverslagen van instellingen in het hoger onderwijs. Zo nee, in hoeverre acht de Minister dit nodig, zo vragen zij.

2.2 Financiële continuïteit

De leden van de D66-fractie vragen of de Minister op de hoogte was van het feit dat de IUE de afgelopen jaren niet tot nauwelijks een financiële buffer heeft gehad om aan haar verplichtingen te voldoen. Zo ja, waarom heeft dit niet geleid tot het niet verlenen van toestemming voor het uitdelen van graden? Zo nee, waarom niet?

De tabel in paragraaf 3.3 laat zien dat de baten van collegegelden geen verband tonen met het (beperkt) aantal ingeschreven studenten en de leden vragen de Minister daarom om een nadere toelichting hierover. Daarnaast vragen de leden wat het oordeel is van de Minister betreffende het zeer geringe eigen vermogen ten opzichte van het vreemd vermogen.

2.3 Kwaliteit van de jaarrekeningen

De leden van de D66-fractie vragen in hoeverre de Minister van plan is om accreditatie van de masteropleiding in te trekken dan wel te bevriezen zolang er geen begrotingen en meerjarenbegrotingen bekend zijn en een continuïteitsparagraaf in het jaarverslag ontbreekt.

Voorts vragen de leden of de Minister van plan is om de accreditatie van de master opleiding in te trekken op basis van de conclusie van de inspecteurs dat de IUE geen financiële continuïteit kan waarborgen in de toekomst.

2.4 Conclusie: financiële continuïteit is onzeker

De leden van de CDA-fractie lezen dat de financiële situatie van de IUE «onzeker» is. Is het waar, zo vragen deze leden, dat deze conclusie uitsluitend berust op het ontbreken van betrouwbare informatie over de financiële bedrijfsvoering en verantwoording. Of, zo vragen deze leden, heeft de Inspectie ook anderszins twijfel over de financiële bestendigheid van de instelling. Kortom, houdt de Inspectie een slag om de arm bij het concluderen dat de financiële continuïteit niet gewaarborgd is, omdat zij niet over alle gegevens kan beschikken? Zijn het ontbreken van de financiële informatie, de constatering dat begrotingen in eerdere jaren bedragen bevatten die «onwaarschijnlijk» zijn en de kritiekpunten één tot en met zeven niet voldoende om te besluiten dat de financiële continuïteit onvoldoende gewaarborgd is? Graag ontvangen deze leden een nadere toelichting.

3. Bestuurlijke continuïteit

3.1 Bestendig bestuur

De leden van de D66-fractie vragen hoe de Minister het feit beoordeelt dat een verdacht bestuurslid (persoon A) terugtreedt als stichtingsbestuurslid, maar naderhand aangebleven blijkt te zijn als lid van het CvB.

Voorst vragen deze leden hoe zij de familiebanden van drie leden van het stichtingsbestuur beoordelen (persoon A, B, E). Twee van de drie stichtingsbestuursleden die een familieband hebben, kwamen onder verdenking van fraude te staan. Hoe kijkt de Minister in dit licht naar het bestaan van meerdere familiebanden binnen een stichtingsbestuur, waarvan ook een persoon lid van het CvB is, zo vragen deze leden de Minister.

De leden vragen de Minister tevens of het gebruikelijk is dat de verantwoordelijkheid voor de financiën alleen en geheel onder het stichtingsbestuur van de IUE valt, en of zij dit wenselijk acht.

Hoe oordeelt de Minister over de constatering van de inspecteurs dat het CvB niet separaat op alleen de geaccrediteerde masteropleiding kon sturen, zo vragen de leden. In hoeverre is de Minister bereid hier consequenties aan te verbinden? Zo ja, welke? Zo nee, waarom niet?

De IUE heeft een toets nieuwe opleiding ingediend bij de NVAO voor een bacheloropleiding. Gezien de huidige omstandigheden bij de IUE, vragen bovengenoemde leden in hoeverre de Minister iets kan zeggen over eventuele toestemming voor deze bacheloropleiding. Daarnaast vragen de leden in hoeverre de Minister het niet wenselijk acht dat de IUE toestemming krijgt voor een geaccrediteerde bacheloropleiding gezien de huidige omstandigheden en voortbordurend op de conclusies van dit rapport van de Inspectie.

Voorts vragen deze leden de Minister of zij consequenties zal verbinden aan de conclusie van de inspecteurs dat de continuïteit van deze rechtspersoon voor hoger onderwijs zeer fragiel is. Is de Minister bereid om de accreditatie voor de masteropleiding in te trekken, of anders tijdelijk de «bevrozen», zo vragen de leden. Tot slot vragen deze leden of er andere maatregelen zijn die de Minister nodig acht naar aanleiding van dit rapport. Zo ja, wat voor maatregelen zouden dit dan moeten zijn, zo vragen de leden.

3.2 Gevolgen voor het onderwijs

De leden van de VVD-fractie lezen dat de onderwijsinstelling suggereert studenten die vertraging oplopen door deze wantoestanden een deel van hun collegegeld terug te geven. Hoe verenigt de Minister dit aanbod met de uiterst beperkte middelen op de balans? Is er mogelijk sprake van financiële middelen van de onderwijsinstelling die niet gedeeld zijn met de Inspectie, zo vragen de leden.

De leden van de SP-fractie vragen, als de IUE haar bevoegdheid een geaccrediteerde master aan te bieden verliest, wat voor financiële compensatiemogelijkheden er dan voor de studenten zijn. Is de Minister eventueel in dit geval bereid de betreffende getroffen studenten te adviseren of te ondersteunen, zo vragen zij.

4. Eindconclusie

De leden van de SP-fractie merken op dat de conclusies van het rapport duidelijk zijn: de financiële en bestuurlijke continuïteit zijn niet gewaarborgd. Uit het eerdere accreditatierapport van de hbo-masteropleiding van de NVAO bleek al een en ander onduidelijk over met name de financiering van de opleiding. Hadden naar de mening van de Minister op dat moment niet al meer alarmbellen moeten zijn gaan rinkelen? Is deze casus voor de Minister aanleiding om bij toekomstige accreditaties voor opleidingen van instellingen die niet eerder zijn geaccrediteerd scherper naar financiële- en bestuurlijke kwaliteit te kijken, zo vragen zij.

II Reactie Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap